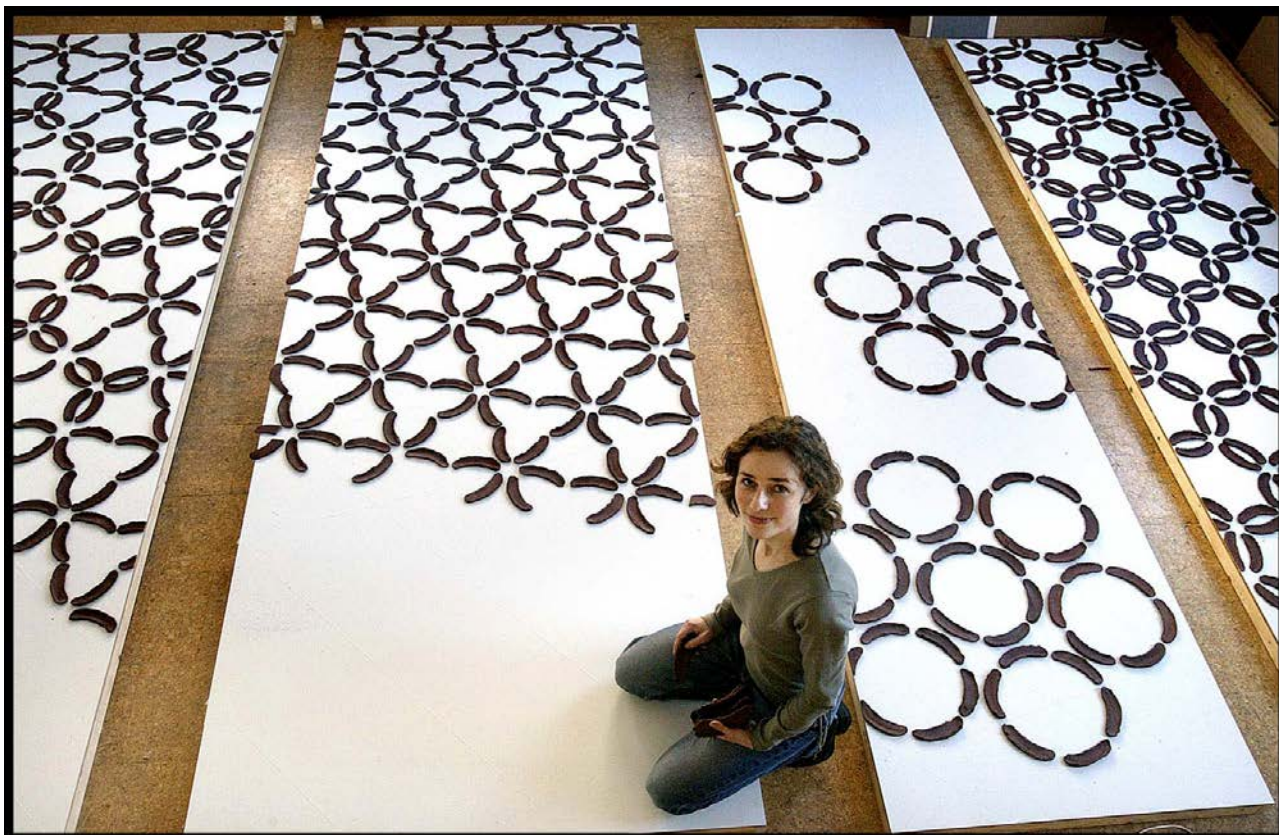

Gentagelsens magi

Af Helle Hove

Tekst fra "Kunststoff – art-craft-design" No.1 2004.

Hvilken virkning har det når kunsthåndværkeren gentager figurer og former? Keramiker Helle Hove går på opdagelse i gentagelsen, som den kan ses i mønstre og ornamentter og finder både meningsfylde og fornædning, hverdag og guddommelighed.

Jeg blev advaret mod den – gentagelsen. Af min gamle højskolelærer. "Lad den figur stå alene", sagde han, "Den er unik, kraftfuld i sig selv. Hvis du gentager den, bliver det en *dekoration*" Og ordet dekoration lød på en ildevarslende måde af noget mindreværdigt.

Og det kan ikke nægtes: Gentagelsen er farlig. Gentagelsen er fornædrende.

Jeg gjorde det alligevel. Gentog figurer i borter og på rækker, over fladen i mønstre, omkring et centrum som en blomst, rundt om krukens cylinder, i symmetriske formationer som kors og trekløver og i forskudte størrelser som en slanges skæl. – Og jeg havnede på den måde i en af kunsthåndværkets kernediscipliner.

Tekstiltrykket, vævningen, pottemageriet, smykkefremstillingen – ja, langt de fleste håndværk – alle benytter de sig traditionelt af gentagelsesprincippet i det visuelle udtryk. Fra de helt primitive tommelfingertryk hele vejen rundt om en lerkrukke til det ægte tæppes komplicerede forgreninger af mønstre og spejlinger.

Fra enkelt del til helhed

Gentagelsen er fornedrende. Den er meningsstømmende. En figur, der mangedobles mister automatisk sin unikke identitet, sin værdi. Den ene eller den anden, det bliver hip som hap, de er jo ens alle sammen. Også placeringen virker underordnet, for selv hvis man står med et trykt stykke stof med en helt konkret afgrænsning, så virker det i princippet som taget ud af et idealmønsters uendelige udstrækning.

For sådan er det også: På forunderlig vis virker gentagelsen også idealiserende og meningsgivende.

Ligesom det berømte billede med den hvide vase, der pludselig kan ses som to sorte ansigtsprofiler, kan man også slå en opfattelsesmæssig kolbøtte ved gentagelsen. Pludselig oplever man det, der ikke er håndgribeligt. Mønstrets princip, geometrien, den bagvedliggende orden. Nogen ser måske ligefrem en guds styrende hånd, som man fornemmer det i de islamiske mønstre. På den måde bliver enkelt delene først tømte for deres individuelle mening og derefter ladet med en ny – helhedens.

Alt kan gentages

Det vigtige bliver nu mellemrummene, organiseringen, rytmen. - Rytmen, hvor hvert enkelt tommelfingertryk på krukken ses som et taktslag, og hvor ornamentets slyngninger opleves som billedmusik.

I princippet kan man gentage alt – fra den strammeste form til en hvilken som helst snotklat og frembringe mønstre, der er som skudt op af en arketypisk ur-grund.

Det arbejder jeg med for tiden: Jeg bruger tusindvis af små identiske keramiske ”skaller” og lægger dem op efter et simpelt kalejdoskopisk mønsterprincip. Ved at dreje enhederne lidt i det tænkte kalejdoskop, ændres hele mønsteret. Det er en selvforglemmende, årtusindgammel leg. Superenkelt. For mig handler projektet om at skære ind til benet i en udgravning af mønsterverdenens dinosaurskeletter.

Livets puls

Gentagelsen giver en øget følsomhed overfor de små udsving. Den er den underliggende takt, der kan spilles op til, nøjagtig som i musikken. Afvigelsen kræver regelmæssighed for at have noget at afvige fra. Systemet skal være der for at kunne brydes. Variationen kan først opstå, når der er en gentagelse at variere over.

Det er slående hvordan gentagelsesprincippet i mønsteret, rækken og ornamentet afspejler livets egen formgivning af dyr og planter. Hele tilværelsen er bygget op over en puls af gentagelser: Hjertets slag, døgnets rytme, kroppens genkommende behov for mad og for søvn. Hverdagen er gentagelse.

Ritualet, bønner, meditationen bygger på gentagelsen. Vores egen folkekirke gør det, som biskop Jan Lindhardt udtrykker det: ”Gentagelsens tid er den hellige tid”. Hverdagen og det hellige. Tænk over det. Er det de medbetydninger, der hænger ved, når gentagelsen bruges visuelt?

Gentagelsen som ideal

I vores moderne samfund har vi et anstrengt forhold til gentagelser. Vi hylder det modsatte: Nyheden, forandringen, oplevelses-kicket. Men gentagelsen er et livsvilkår, vi som mennesker er piskede til at forholde os til.

Psykolog Henrik Høgh-Olesen fra Århus Universitet understreger, at enhver udvikling bygger på gentagelsen: Hvis man kan overskride det umiddelbare kedsomhedspunkt og fortsætte ned i fordybelsen vil der åbne sig døre til helt nye oplevelseslag. Tag kærligheden. Igennem gentagelsen – f.eks. hverdagen med en ægtefælle – når man dybere lag, end nok så mange nye forelskelser nogensinde kan føre til.

Allerede i 1800-tallet pegede filosofen Søren Kierkegaard på noget af det samme (hvis det skal fortælles så kort). Han brugte begrebet "gentagelsen" om den idealtilstand, der kan opnås ved at vælge det konkrete daglige liv og være fuldt til stede i hele livets række af øjeblikke.

Tilbyder den billedlige gentagelse samme mulighed for transcendens og gennembrud til nye oplevelseslag? I hvert fald har vi her opskriften på den bedste måde at opleve et mønster: Den meditative, selvforglemmende måde, hvor man slipper sin angst for monotoni og følger mønsterets musik. - Hvor man mærker gentagelsens magi.

Helle Hove viser udstillingen "There's joy in repetition" i Stensalen på KunstIndustriMuseet fra d.16. april til d. 31. maj 2004.

Billeder fra udstillingen: Fotograf Svend Berggreen

Billede fra værkstedet (øverst): Fotograf Henrik Høyen